

וברכתו "המוציא"?

גובלא גיבול מים בקמח⁽²⁾ בעלמא הוא, ומברכין עלויה "בורא מיני מזונות".

מר זוטרא קבע סעודתיה עלויה, וברך עלויה "המוציא לחם מן הארץ" לפנייה, ושליש

ברכות של ברכת המזון לאחריה⁽³⁾.

אמר מר בר רב אשי: ואדם יוצא בהן ידי חובתו בפסח.

מאי טעמא — [דברים טז ג] "לחם עוני" קרינן ביה.

העיסה לאוכלה כדרך פת והרי מכל מקום כונתו לאפותה שלא כדרך פת אלא בחמה, ואם כן עדיין היה צריך לפוטרה מחיוב חלה גם אם עשאה כ"עבין". ועיין ברדב"ז (פ"ו מביכורים הי"ד) שביאר שגם רש"י סובר כפירושם של הרא"ש והר"ש שהחיוב בעשאה כעבין הוא רק מדרבנן. ואולם מסתימת לשון רש"י לכאורה לא נראה כן, ובפרט שמבואר בדבריו שטעם החיוב הוא משום שגילה בדעתו לאוכלו כלחם, ובאמת התוספות בפסחים (מא א ד"ה אבל) נקטו שרש"י סובר כדעת רבינו תם, ואולם גם אם נפרש כן עדיין יקשה לאיזה צורך פירש רש"י שהטעם שבעשאה כ"עבין" חייב הוא משום שכוונתו לאוכלה כדרך פת והרי אם כדעת רבינו תם יש לחייבה אף בלא זה אלא מחמת זה גופא שעיסתה עיסה עבה, וצ"ע.

2. כך פירש הרא"ש, ואולם הרמב"ם כתב שהחסרון של "כובא דארעא" ביחס ללחם אחר הוא בכך שאופים אותו על גבי קרקע כדרך הערביים שוכני המדברות ואין עליו צורת פת. ולדבריו ההגדרה "גובלא בעלמא" אינה מתייחסת לעיסה אלא ללחם האפוי שלא בצורת לחם אלא גובלא בעלמא. וכך נראה מדברי הרשב"א. וראה עוד לעיל (לז ב הערה 15).

3. ולענין "טריטא" — כתב בית יוסף (קס"ח), כשם שחלוקה היא מ"טרוקנין" לענין חיוב חלה [שבשונה מטרוקנין היא פטורה מן החלה] כך חלוקה היא גם לענין ברכה שאפילו אם קבע

סעודתו עליה ברכתה בורא מיני מזונות כי אינה "לחם" כלל.

ואולם המגן אברהם (שם סקמ"א) נקט בדעת הטור שסובר שלענין ברכה דינה שוה לטרוקנין ובקבע סעודתו עליה ברכתה המוציא, אף על פי שלענין חיוב חלה חלוקה היא מטרוקנין ופטורה מן החלה. וביארו הפרי מגדים (שם) והלבושי שרד טעם הדבר, שחיוב חלה תלוי בשם "עיסה" שיש על הדבר, וכלשון הפסוק "ראשית עריסותיכם תרימו תרומה", ולכן מצינו בזה חילוק בין "טריטא" ל"טרוקנין", כי טריטא עיסתה רכה מאד ואין עליה שם "עיסה" כלל מה שאין כן "טרוקנין" אין עיסתה רכה כל כך, אבל ברכת המוציא אינה תלויה כלל בשם "עיסה" אלא בשם "לחם" וכיון שבזה הם שוים שניהם נאפים בתנור לכן אם קבע סעודתו עליהם ברכתם המוציא.

יש להעיר שביאור זה מתאים רק עם דברי הרשב"א [הובא לעיל לז ב הערה 15] הסובר שטריטא חלוקה מטרוקנין בתחלת עשייתה שעיסתה רכה מאד בשונה מטרוקנין שעיסתה עבה מעט, אבל להמבואר ברא"ש [הובא גם הוא לעיל שם] שעיסת שניהם רכה היא בשווה והחילוק ביניהם הוא רק בסופן שה"טריטא" מתפשטת על גבי הכירה ואינה נאפית כלחם ואילו עיסת הטרוקנין מתקבצת בגומא ונאפית כלחם, שוב אי אפשר לחלק בזה בין דין חלה לדין ברכה, שהרי אם מצינו שפטרו את ה"טריטא" מחיוב הפרשת חלה ואילו את הטרוקנין חייבו הרי בהכרח שהטעם הוא משום